

ADAM SOLAK

*Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie*

**RECENZJA KSIĄŻKI
WIELOWYMIAROWOŚĆ PORADNICTWA
W ŻYCIU CZŁOWIEKA. WYBRANE OBSZARY
POD RED. NAUKOWĄ DANIELA KUKLI, WYD. WNP
UKSW, SERIA LABOR,
WARSZAWA 2009**

Publikacja „Wielowymiarowość poradnictwa w życiu człowieka. Wybrane obszary” składa się z dwudziestu autorskich opracowań, podzielonych na cztery części, poświęconych różnorodnemu ujęciu zagadnienia wielowymiarowości poradnictwa we współczesności. Rozważania przedstawione w niniejszym opracowaniu ukazują wielowymiarowość szeroko rozumianego poradnictwa, z jakim mamy do czynienia na przestrzeni całego życia. Ważnym ujęciem niniejszej pracy jest przedstawienie wpływu owych wymiarów poradniczych na kształtowanie się życia człowieka i jego realiów. Obecna sytuacja coraz częściej wskazuje na potrzebę rozszerzania działań doradczych.

Głównym celem pracy jest zwrócenie uwagi na to, iż całe nasze życie to nieustanne radzenie się innych. Na każdym etapie rozwoju potrzebujemy wsparcia innych osób – rodziny, przyjaciół i oczywiście specjalistów. Wynika to zazwyczaj z niemożności rozwiązania codziennych problemów, czasami zaś z potrzeby uniknięcia odpowiedzialności za skutki naszych czynów.

Materiał przedstawiony w niniejszej publikacji prezentuje różnorodne punkty spostrzegania poradnictwa w życiu człowieka. Zważywszy

na fakt, że człowiek oczekuje pomocy i wsparcia nie tylko na etapie wyboru zawodu czy pierwszej pracy, ale również w dochodzeniu do mistrzostwa zawodowego oraz wartościowego wypełnienia czasu człowieka w wieku senioralnym, sędziwym. Publikacja ukazuje szeroki zasięg poradnictwa, niezbędnego podczas podejmowania ważnych decyzji. Jawi się tu całożyciowe doradztwo, które oddaje istotę książki.

W swej recenzji prof. dr hab. Barbara Baraniak pisze: „jest to wartościowe opracowanie, które wnosi: ciekawe poglądy definiujące relacje między orientacją i poradnictwem zawodowym; nowy obszar poradnictwa a także inspiracje dla innych jego form; potrzebę spojrzenia na różne podmioty realizujące poradnictwo, a mianowicie: nauczyciela i doradcę różnych etapów życia człowieka i jego losów (...). W tym ujęciu praca jawi się jako ciekawe opracowanie ukazujące poradnictwo jako ważne zadanie dla życia człowieka, jego losów i wyborów.”

Część pierwsza publikacji pt. *Personalno-społeczne podstawy poradnictwa zawodowego* jest swoistego rodzaju wprowadzeniem w problematykę książki, mianowicie porusza ważny, filozoficzny aspekt doradztwa, na którym buduje się jego współczesny obraz: zakres, intensywność i dynamika. Opracowanie prezentuje główne zagadnienia dotyczące poradnictwa zawodowego oraz jego roli w poszczególnych fazach życia człowieka. W tej części podjęto także próbę charakterystyki współczesności, żyjących w niej ludzi, ich problemów, potrzeb, sprecyzowano zakres oczekiwań wobec doradcy oraz stworzono profil tożsamości samego doradcy jako jednostki ponowoczesnej.

Druga część opracowania pt.: *Profesjonalne podmioty i źródła informacji w poradnictwie edukacyjno-zawodowym* opisuje instytucje, które odpowiadają za edukację zawodową człowieka na przestrzeni całego życia, począwszy od przedszkola do okresu późniejszej dojrzałości. Dziś doradztwo stało się procesem całożyciowym, który rozpoczyna się już w procesie wychowania przedszkolnego, gdzie ma miejsce wstępna preorientacja zawodowa. Proces doradztwa nabiera na sile w klasach końcowych szkoły podstawowej i gimnazjum, gdzie u młodzieży pojawia się pierwszy etap decyzyjny w ich życiu. Tu młodzież stoi wobec konieczności podjęcia ważnych decyzji, które niejednokrotnie mają

wpływ na długie lata ich życia. Pierwszym profesjonalnym doradcą młodego człowieka jest, bez wątpienia, nauczyciel – pedagog szkolny. Zwrócono tu uwagę na odpowiedzialność, jaka na nim spoczywa, na potrzebę wsparcia dla nauczycieli, na potrzebę ciągłego ich doszkalania w zakresie szeroko rozumianego doradztwa. W dobie ogromnych przeobrażeń i postępu technicznego i technologicznego warto również dostrzec nowoczesne techniki komunikacyjne wykorzystując je w kontekście rozwoju zawodowego młodzieży szkolnej. Doradztwo to już nie tylko osobiste spotkanie z pedagogiem, nauczycielem czy też specjalistą, to również wykorzystanie Internetu, komputera, zdobyczy cywilizacyjnych do pomocy przy podejmowaniu ważnych decyzji.

W części trzeciej, zatytułowanej: *Poradnictwo w obszarze życia rodzinnego* poruszono problematykę poradnictwa opiekuńczo-wychowawczego dla rodziny. W czasach, kiedy mamy do czynienia z niepewnością zatrudnienia, brakiem środków finansowych, globalizacją, rodzice pochłonięci utrzymaniem pracy i zapewnieniem rodzinie odpowiedniego poziomu egzystencji, bardzo często pozostawiają swoje dzieci bez opieki, które „wychowują się same”, co prowadzi do powstawania licznych problemów. Podobnie jest w przypadku patologii (m.in. alkoholizmu, narkomanii) dotyczących współczesną rodzinę. Rozwiązaniem problemowych sytuacji w rodzinie zajmuje się poradnictwo opiekuńczo-wychowawcze, rodzinne, szeroko opisane w tej części. Współczesnej rodzinie potrzebna jest pomoc, opieka, bez której nie będzie w stanie normalnie funkcjonować. W tej części publikacji przybliżono także zagadnienie poradnictwa dla osób starszych, omówiono szczegółowo ich sytuację na rynku pracy i w społeczeństwie, ale także stosunek do pracy i społeczeństwa osób starszych. Wycofanie z życia zawodowego przyczynia się do powstawania problemów związanych przede wszystkim z poczuciem nieprzydatności społecznej, z poczuciem obojętności społecznej, a czasem wręcz z poczuciem odrzucenia. Autorka proponuje zastąpienie pracy zawodowej innymi formami aktywności społecznej (np. Uniwersytet Trzeciego Wieku, wolontariat, członkostwo w stowarzyszeniach itp.). Mogą one skutecznie wypełnić lukę pozostawioną po aktywności zawodowej. Podkreśla, że coraz więcej dyscyplin nauko-

wych, na czele z gerontologią, interesuje się człowiekiem w okresie starzenia. Nie można bowiem osób starszych pozostawić bez wsparcia. Są oni takimi samymi obywatelami jak każdy z nas i mają identyczne prawo do porady i pomocy

Kolejna, czwarta część pt.: *Poradnictwo zawodowe w karierze zawodowej* poświęcona jest specyficie poradnictwa dla osób dorosłych. Dzisiejszy rynek pracy dyktuje surowe warunki ciągłego kształcenia, doskonalenia, a czasem także przekwalifikowania zawodowego, w związku z czym wzbudza niepewność zatrudnienia. Autorzy tej części opisują działanie instytucji poradniczych dla osób dorosłych – zarówno tych pracujących, jak i bezrobotnych (Urząd Pracy). Proponują także różnorodne, nowoczesne formy kształcenia, doskonalenia, przekwalifikowania zawodowego. Współcześnie człowiek narażony jest na niespójność, a wręcz sprzeczność docierających do niego informacji, musi umieć odseparować informacje istotne od tych zupełnie bezużytecznych. W tej części publikacji jasno zostało powiedziane, do kogo człowiek może udać się ze swoimi rozterkami, jakie instytucje służą mu pomocą w rozwiązywaniu problemów zawodowych i nie tylko, na każdym etapie swojego życia. Autorzy w tej części podkreślają ważność poradnictwa całościowego, starają się uzmysłowić czytelnikowi, jak rozległym wachlarzem usług dysponuje współczesne poradnictwo zawodowe, które jest w stanie udzielać pomocy oraz wsparcia człowiekowi na przestrzeni jego życia. Poradnictwo to nie tylko pomoc osobom pozostającym bez pracy. To także, a może nawet przede wszystkim towarzyszenie człowiekowi przy podejmowaniu istotnych decyzji.

Obecną rzeczywistość charakteryzują gwałtowne przemiany we wszystkich niemal sferach. Biografia człowieka uległa modyfikacji, rodząc jednocześnie poczucie niepewności i niestałości. Żyjemy w erze globalizacji, co nie pozostaje bez wpływu na jakość naszego życia. Coraz częściej ludzie poszukują więc rozwiązań różnych codziennych problemów u doradców. Obawiają się podejmowania decyzji samodzielnie, gdyż boją się ewentualnej porażki. A trudne decyzje są codziennością w czasach pełnych zagrożeń oraz kryzysu wszelkich wartości. W momencie pojawienia się problemu, zagubieni we współczesnej rzeczywistości

ludzie szukają wsparcia, proszą o pomoc. Wszelkie przeobrażenia, z jakimi obecnie mamy do czynienia, kształtują współcześnie nowy model życia człowieka, w którym każda jednostka jest swego rodzaju „indywiduum” – a mianowicie człowieka potrzebującego permanentnego doradztwa, w każdej sferze swojego życia. Nie można pozostać obojętnym na społeczne zapotrzebowanie na szeroko rozumiane doradztwo. Staje się ono bowiem częścią naszego życia i jest zjawiskiem zdecydowanie pozytywnym.

„Poradnictwo jako „działanie” wieloaspektowe, występuje we wszystkich sferach życia personalno-społecznego. (...) Współcześnie poradnictwo zmierza do pojmowania go jako procesu trwającego i towarzyszącego człowiekowi przez całe życie. Publikacja (...) dostarcza dowody, fakty, badania i analizy, potwierdzające priorytetowe znaczenie poradnictwa dla rozwoju jednostki i całych społeczeństw. (...) doskonale wpisuje się w proces lizboński oraz w działalność Europejskiego Centrum Rozwoju Szkolenia Zawodowego, którego celem jest potrzeba doskonalenia polityki i systemów poradnictwa przez całe życie oraz stosowanie wspólnych europejskich narzędzi referencyjnych. Poprzez swój układ nie tylko wpisuje się w myśl europejską, ale precyzyjnie osadza się w konkretne środowiska „małych ojczyzn”.

(...) Szczególna wartość publikacji uwidacznia się w personalizacji poradnictwa, która to zasada wydaje się być kategorią pomijaną w poradnictwach, traktując je tylko w zasadzie sztywności zawodowej. Przecież zasada personalizacji jest jednym z warunków ich skuteczności.”

Niniejsze opracowanie jest skierowane do wszystkich (m. in. studentów, nauczycieli, wykładowców, ale także osób nie zajmujących się na co dzień doradztwem zawodowym), którzy chcą poznać wielowymiarowość aspektów poradnictwa, z jakimi codziennie mamy do czynienia, częstokroć nie zdając sobie nawet z tego sprawy. Publikacja stanowi kompendium wiedzy odnośnie potencjalnych problemów współczesnego człowieka, jak i propozycji ich rozwiązania w każdym wieku, na każdym etapie życia klienta. Opracowanie pokazuje, jak istotną rolę odgrywa poradnictwo w dzisiejszym świecie, wskazuje drogi rozwoju, ale przede wszystkim wysuwa na pierwsze miejsce człowieka z jego problemami i daje nadzieję na ich rozwiązanie.